

**Dr Kocsmár
Ferenc**

A FAGAZDASÁGI VÁLLALATOK 1973. ÉVI GAZDÁLKODÁSA

Az elmúlt évben — a kereslet némileg érzékelhető élénkülése mellett — a fagazdasági vállalatoknak a gazdálkodás során számos nehézséggel kellett megküzdeniök. Az említett problémákat leküzdve az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok, faipari és szakvállalatok az elmúlt évben is eredményesen gazdálkodtak.

Az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok az elmúlt évben is tovább növelték az előfa-tartalékok kihasználását. A kitermelés növekedése elsősorban az akácnál, kisebb mértékben pedig a nyár fafajnál mutatkozik. Cserből az előző évi szinten volt a kitermelés. Az értékesebb fafajok kitermelése, — így a tölgy és a bükk is — csökkent. A bruttó fakitermelés — az előző évhez képest — 1,6 százalékkal, mintegy 65 ezer m³-rel növekedett. A kitermelési apadék tovább növekedett. A rendkívüli apadék meghaladta a 10⁰/₀-ot. Fentiek arra engednek következtetni, hogy egyes helyeken nemcsak a gallyfa marad felkészítés nélkül, hanem az egységes tűzifa méretet elérő faanyag egy része is.

A fakitermelés használati módokénti alakulását vizsgálva megállapítható, hogy a területi kiterjedés valamennyi használati módnál — a tisztítást kivéve — a tényleges lehetőségektől, illetve előírásoktól elmaradt. A véghasználatoknál a kitermelés ugyanakkor a jobb minőségű faállományok irányába toldott el. Ez néhány gazdaság esetében különösen szembetűnő. Ezeknél a gazdaságoknál a gazdálkodás stabilitása érdekében felül kell vizsgálni a fakitermelési politikát és az eredmény fokozásának ezen módszerével szemben a termelés tényleges hatékonyságának növelését kell előtérbe helyezni.

Az iparifánál minden faválaszték esetében növekedett a termelés. Az iparifa átlagosan 8⁰/₀-os növekedésén belül legjelentősebben a papírfa és a rostfa termelése emelkedett. A növekedés mindkét választéknál megközelítette a 18⁰/₀-ot. A rönk termelt mennyisége 4,6⁰/₀-kal haladta meg az előző évit. A bányászati fánál az előző évek csökkenő tendenciájával szemben 1973-ban nemcsak megállt a csökkenés, hanem kisebb mértékben már meghaladta az előző évi termelést. A bázishoz viszonyítva a vastag tűzifa termelésének csökkenése közel 15⁰/₀-os volt. A vékony tűzifa és a tuskó termelése az előző évek tendenciájának megfelelően tovább csökkent.

A primér fatermékek értékesített mennyisége majdnem 4⁰/₀-kal maradt el az előző évitől. Ez a csökkenés döntően a tűzifa választékok iránti kereslet csökkenésének következménye. Az iparifa-választékok értékesítése azonban általában növekedett. Ezen belül csökkent ugyan (13⁰/₀-kal) a papírfa belföldi értékesítése, de ezt többszörösen ellensúlyozta a papírfa exportjának növekedése.

A termelésnek és az értékesítésnek az ismertett alakulása úgy a fafeldolgozó üzemeknél, mint a lakoságnál az igények fedezetét maradéktalanul biztosította.

Az elvégzett erdőnevelési munkák területe — a tisztítást kivéve — nem éri el az üzemtervi előírásokat és elmarad a vállalati tervekben kitűzött felada-

toktól is. Különösen nagy a lemaradás a törzskiválasztó gyérítéseknél, a teljesítés itt alig magasabb, mint az üzemtervi előírás 65⁰/₀-a. A „belenyúlás erélye” viszont mind a gyérítések, mind a tisztítások esetében jelentősen meghaladja az üzemtervi előírásokat. Ez — néhány kivételtől eltekintve — együtt járt az erdőnevelési munkák szakszerűségének fokozásával.

Az erdősítési munkákra vonatkozó adatok feldolgozása még folyamatban van, ezért teljes áttekintést szerezni még nem lehetett. Annyi azonban már az eddigiek alapján is megállapítható, hogy az erdősítések volumene mind az erdőfelújítások, mind az erdőtelepítések esetében elmarad az előző évitől. Különösen nagy a csökkenés az erdőfelújításoknál. Itt az első kiviteli és a pótlási munkák volumene 8⁰/₀-kal volt alacsonyabb, mint az előző évben.

Az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok és szakvállalatok termelési értéke 4358 millió Ft, ami 340 millió Ft-tal haladja meg az előző évit, 4,5⁰/₀-kal több a tervezettnél. A faipari vállalatok 1775 millió Ft-os termelési értéke 275 millió Ft-tal meghaladja a bázis időszakét, de nem éri el a tervezettet. Az Erdért Vállalat árbevétele 7716 millió Ft, közel 800 millió Ft-tal több az előző évinél és 7⁰/₀-kal haladja meg a tervezettet.

Mind az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok és szakvállalatok, mind pedig a faipari vállalatok árbevétele meghaladja az előző évit, kivéve a Vértesi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságot, a Budapesti Falemezműveket és a Gyufaipari Vállalatot.

A fagazdasági vállalatok eredménye a tárgyidőszakban 793 millió Ft nyereség és ez 112 millió Ft-tal több a tervezettnél, illetőleg 134 millió Ft-tal az előző évinél. Az elmúlt évben valamennyi fagazdasági vállalat nyereségesen gazdálkodott.

Az eredményjavulás elsősorban a faárrendezés és az ezzel összefüggő szabályozó változások, az export értékesítés kedvező alakulása, a fafeldolgozásnál végbemenő kedvező irányú szerkezetátalakulás, továbbá az erdőgazdaságok, vállalatok hatékonyabb munkájának eredményeként jött létre.

Az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok nyeresége 343 millió Ft, 36 millió Ft-tal haladja meg a tervezett nyereséget, illetőleg 11 millió Ft-tal az előző év nyereségét. Valamennyi erdő- és fafeldolgozó gazdaság nagyobb összegű nyereséget ért el, mint az előző évben. Nem érte el azonban a tervezett nyereséget a Vértesi, a Somogyi, az Ipolyvidéki és a Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság. Az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok — a fakitermelés, az erdei melléktermék termelés, valamint az alaptévékenységen kívüli ágazatokat kivéve — valamennyi ágazatnál eredményjavulást értek el a tervezetthez képest, a javulás elsősorban a fafeldolgozási ágazatnál jelentős.

A faipari vállalatok a tervezett 167 millió Ft-tal szemben 196 millió Ft nyereséget értek el és ez 29 millió Ft-tal több a tervezettnél, közel hasonló összegben azonban kevesebb az előző évinél. Tervezett nyereségét a Soproni Faforgács Feldolgozó Vállalat, továbbá a Budapesti Falemezművek nem érte el. A bázisidőszak eredményéhez képest a Mohácsi Farostlemezgyárnál, a Gyufaipari Vállalatnál és a Fűrész- és Hordóipari Vállalatnál mutatkozik lemaradás. A tervezett nyereséghez képest a legnagyobb az eredményjavulás a Nyugatmagyarországi Fűrészeknél, továbbá — annak ellenére, hogy a bázisidőszak nyereségét nem érték el — a Gyufaipari Vállalatnál, valamint az Erdőkémia Vállalatnál.

Az Erdért Vállalat 206 millió nyeresége 34 millióval több az előző évinél és 30 millióval több a tervezettnél.

Az elért eredmények alapján az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok és erdőgazdasági szakvállalatok 96 millió Ft részesedési alapot képezhetnek. Ez 13

millió Ft-tal több az előző évinél. Az említett összegű részesedési alap országos átlagban és napokban kifejezve az elmúlt évi 21,1 nappal szemben 24,8 nap kifejezhető részesedést jelent.

Az elmúlt évi eredmények alapján az *erdő- és fafeldolgozó gazdaságok* és erdőgazdasági szakvállalatok 145 millió Ft *fejlesztési alapot* képezhetnek. Ez 34 millió Ft-tal haladja meg az előző évit.

Faipari vállalatok részesedési alapja — az elért nyereség alapján — 17 millió Ft. Ez 3 millió Ft-tal haladja meg az előző évit. Országos átlagban és napokban kifejezve a részesedés az elmúlt évi 27,3 nap helyett 28,9 napnak felel meg.

Iparvállalatok nyereségből képezhető fejlesztési alapja az elmúlt évi 56 millió Ft-tal szemben 68 millió Ft.

Az *Erdért Vállalat* az elmúlt évi 19 helyett 26 napnak megfelelő részesedési alapot képezhet. Az elért nyereség alapján a vállalat a bázisidőszak 53 millió Ft-jával szemben 63 millió Ft-tal növelheti fejlesztési alapját.

Dr. Sváb János: *Biometriai módszerek a kutatásban*

(Mezőgazdasági Kiadó, 1973.)

A biológiai tudományok területén a biometriának egyre fontosabb szerepe lesz. Ezt igazolja dr. Sváb János könyve is. Első kiadásban „Biometriai módszerek a mezőgazdasági kutatásban” címen, 1967-ben jelent meg. A szerzőt ebben az a cél vezette, hogy a mezőgazdasági kutatók és kísérletezők konkrét biometriai problémáinak gyakorlati megoldásához adjon útmutatást. Ez olyannyira sikerült, hogy a mezőgazdaság területén kívül dolgozó biológusok érdeklődését is felkeltette. Így került sor a mű második, bővített kiadására.

Az 517 oldalt felölelő mű felépítése az előző kiadásával egyezik. Négy fő részre tagolódik. Az első részben alapismeretekkel foglalkozik, majd erre építi a kísérleteknek varianciaanalízissel történő tervezését és értékelését, az összefüggésvizsgálatot és az adatok gyakoriságának elemzését. A könyv végül a mértékegységek, a gyakrabban előforduló jelölések ismeretével, a biometriai módszerek alkalmazásához szükséges táblázatokkal zárul. A főbb fejezetek felépítése hasonló az első kiadáséhoz — logikus, könnyen érthető. Az egyes biometriai módszerek alkalmazási lehetőségeit tömören, világosan, a szükséges számításokat részletesen ismerteti. Az olvasótól nem kíván magasabb színvonalú előképzettséget.

Az új kiadás egyes részeket jobb csoportosításban tárgyal, a korábbi kiadásból egyes feladatok ismertetését — azokét, amelyek az előzmények alapján már egyértelműen megoldhatók — elhagyja, és többek között az időközben fejlődött adat-

feldolgozási eszközök által lehetővé tett módszerekkel bővül.

Bővítést jelent a varianciaanalízisnek a 4.32. pontban ismertetett matematikai modellje, az 5.25. pont alatti összefüggés egyenletének meghatározásához szükséges kódolt egyenlet számítása, majd a dekódolás módja. Új elgondolást hoz a tartamkísérletekre vonatkozóan, olyan új elgondolást ismertet, amely támpontot ad a megfelelő értékelési módszerhez. A kétváltozós regresszióanalízis ismertetése során több gyakorlati, számítástechnikai és alkalmazási kérdésre hívja fel a figyelmet. A legjelentősebb bővítést a többszörös regresszióanalízis algebrai szerkezete és a diszkriminanciaanalízis jelenti. A két és három független változós regresszióanalízisre a biometriai könyvekből ismert Gauss—Doolittle-módszer helyett rövidebb és számítástechnikailag kevesebb hibalehetőséget tartalmazó módszert ír le. Jobban kiemeli a leírás szorosságát kifejező, többszörös korrelációs koeficiens jelentőségét és felhívja a figyelmet, hogy újabban mind kiterjedtebben alkalmazzák a többszörös determinációs koeficiensst a leírás szorosságának kifejezésére.

Utal arra, hogy a többszörös determinációs koeficiens kiszámítása egyben ellenőrzi a számításokat, ezért minden esetben lényeges a meghatározásuk. Rávilágít az esetleges extrapolálás veszélyeire is. A háromnál több független változós egyenletek megoldására — gyakorlatilag legfeljebb öt-hat ismeretlenig — a Gauss—Doolittle-módszert javasolja, főként, ha az alapszámok nem túlságosan eltérő

(folytatás a 167. oldalon)